SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 637/2012-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. decembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť RNDr. M. O., Ž., zastúpeného advokátom Mgr. R. K., Ž., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8 Co 42/2012 z 31. mája 2012, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť RNDr. M. O. o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. októbra 2012 doručená sťažnosť RNDr. M. O., Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. R. K., Ž., ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 42/2012 z 31. mája 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Sťažovateľ v sťažnosti predovšetkým uvádza:

«Sťažovateľ bol účastníkom konania pred Okresným a Krajským súdom Žilina, v ktorom sa tento domáhal priznania nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty voči odporcovi Ing. T. F., podnikajúcemu pod obchodným menom Ing. T. F. – A., a to z dôvodu nesplnenia jeho povinnosti vyplývajúcej z medzi účastníkmi konania uzatvorenej sprostredkovateľskej zmluvy, predmetom ktorej malo byť sprostredkovanie kúpy dvoch pozemkov v kat. úz. T.

V konaní bolo postupne viac prvo a druhostupňových rozhodnutí, pričom v poslednom prvostupňovom rozhodnutí bola priznaná sťažovateľovi časť nároku (z dôvodu nesplnenia si povinnosti odporcu zabezpečiť kúpu v zmluve označeného pozemku), rozsudkom odvolacieho súdu následne po preskúmaní napadnutého rozhodnutia priznaný celý nárok, dovolacím rozsudkom NS SR bolo toto rozhodnutie zrušené a posledným v tejto sťažnosti napádaným rozsudkom odvolacieho súdu následne bolo posledné rozhodnutie prvostupňového súdu zmenené a žaloba bola zamietnutá, pričom náhrada trov odporcovi ako úspešnému účastníkovi pre dôvody hodné osobitného zreteľa priznaná nebola.

Dôvody, ktoré odvolací súd k danému napádanému rozhodnutiu viedli, možno zhrnúť nasledovne: odvolací súd vyhodnotil, že zmluva o sprostredkovaní, z ktorej bolo uplatnené právo na zaplatenie zmluvnej pokuty ako zmluvu „zmiešanú“ uzatvorenú ako zmluvu nepomenovanú a následne ako neplatnú a to z (výlučne) dôvodu, že podmienka, pre ktorú bolo viazané splnenie odporcovej povinnosti zabezpečovanej zmluvnou pokutou bola dohodnutá neplatne.

S takýmto právnym názorom odvolacieho súdu sa však sťažovateľ nestotožňuje, majúc za to, že Krajsky súd Žilina nesprávne vec vyhodnotil a zaujal právny názor v rozpore s konštantnou judikatúrou a svojvoľne vykladal na v konaní nesporne zistený skutkový stav aplikované zákonné ustanovenia (ustanovenie § 36 OZ a § 41 OZ), ktorým pochybením došlo podľa názoru sťažovateľa až k porušeniu jeho základných práv a slobôd, konkrétne práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, z ktorého dôvodu sa potom sťažovateľ rozhodol obrátiť na Ústavný súd SR touto ním podanou sťažnosťou. Naviac rozhodnutie Krajského súdu je nepreskúmateľné v dôsledku nedostatku právneho zdôvodnenia súdom prezentovaného názoru o neplatnosti zmluvy v dôsledku nemožnosti splnenia podmienky.

Krajský súd Žilina v napádanom rozhodnutí uviedol, že v dôsledku nemožnej podmienky (dohodnutej v zmluve) je neplatný cely právny úkon (zmluva) (str. 11 predposledný odsek rozhodnutia), čo je v rozpore s expressis verbis úpravou v § 36 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

S poukazom na uvedené nebol daný dôvod pre zamietnutie nároku sťažovateľa a teda pre zmenu rozsudku súdu prvého stupňa, keďže iný dôvod nesprávnosti rozsudku Okresného súdu Žilina odvolací súd nezistil, na základe čoho je potom zrejmé, že len a len v dôsledku takéhoto svojvoľného výkladu Krajským súdom Žilina nebola sťažovateľovi poskytnutá súdna ochrana a došlo k porušeniu ich práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.»

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že:

„Základné právo na súdnu ochranu RNDr. M. O... podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom pred Krajským súdom Žilina pod č. k. 8 Co/42/2012 porušené bolo.

Rozsudok Krajského súdu Žilina zo dňa 31. 5. 2012, č. k. 8 Co/42/2012-277 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Krajský súd Žilina je povinný zaplatiť sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 1.217,28 € na účet advokáta Mgr. K. R., vedený...“

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia sťažovateľom označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Ústavný súd v súlade s východiskami vyplývajúcimi z jeho konštantnej judikatúry predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z príloh pripojených k sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ (navrhovateľ, pozn.) doručil Okresnému súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) návrh, v ktorom žiadal, aby mu odporca

zaplatil sumu 100 000 Sk s úrokom z omeškania vo výške 8,5 % ročne od 27. marca 2008 do zaplatenia a trovy konania (ďalej len „návrh“). Z návrhu vyplynulo, že na základe zmluvy o sprostredkovaní uzavretej 11. apríla 2006 (ďalej len „zmluva o sprostredkovaní“) medzi sťažovateľom a odporcom sa tento zaviazal sprostredkovať pre sťažovateľa kúpu pozemkov. *„Podľa tejto zmluvy sa zaviazal obstarať možnosť uzatvoriť kúpnu zmluvu, predmetom ktorej budú pozemky špecifikované v článku II a III Zmluvy a to pozemky časť parcely č. 765, ktorá mala byť špecifikovaná geometrickým plánom zapísaná na LV č. 376 kat. územie T. a pozemok č. 1546/45 zapísaná na LV č. 2710 kat. územie T. Podľa článku I bod 3 Zmluvy sa navrhovateľ zaviazal uzavrieť predmetnú kúpnu zmluvu prostredníctvom sprostredkovateľa a to do 60 pracovných dní od podpísania zmluvy, v prípade, že do uvedeného termínu bude ukončené dedičské konanie na časť pozemku parc. č. 1546/45. Pozemok parc. č. 765/1 bol predmetom kúpnej zmluvy zo dňa 22. 5. 2006 vklad povolený dňa 29. 5. 2006, ktorou navrhovateľ so svojou manželkou nadobudol vlastnícke právo k tejto nehnuteľnosti. Odporca nesplnil povinnosť sprostredkovať kúpu aj druhého pozemku parc. č. 1546/45 a podľa údajov katastra túto nehnuteľnosť kúpil v rozpore so zmluvou spolu so svojou manželkou a následne previedol tento pozemok na ďalšie osoby. V zmysle článku IV bod 3 sprostredkovateľ zabezpečí v lehote 60 dní od podpísania zmluvy doplňujúce podklady ako nový geometrický plán na oddelenie časti pozemku parc. č. 765 a ukončenie dedičského konania ako i návrh kúpnej zmluvy. V zmysle článku IV bod 6 sprostredkovateľ sa zaväzuje zaplatiť záujemcovi zmluvnú pokutu vo výške 100.000,- Sk, ak sprostredkovateľ nezabezpečí, že budúci predávajúci uzavrie v dohodnutom termíne kúpnu zmluvu napriek tomu, že sprostredkovateľ pripravil pre neho všetky podklady potrebné k predaju nehnuteľnosti vrátane toho, že budúcemu predávajúcemu predložil kúpnu zmluvu so záujemcom. Navrhovateľ vyzval odporcu na zaplatenie zmluvnej pokuty výzvou zo dňa 10. 6. 2008, ale tento ani z časti nezaplatil. Zároveň žiadal navrhovateľ aj zaplatiť úrok z omeškania v zmysle § 517 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka.“* (citované z rozsudku okresného súdu sp. zn. 27 C 218/2008 z 11. marca 2009)

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 27 C 218/2008 z 11. marca 2009 (ďalej len „rozsudok okresného súdu z 11. marca 2009“) zaviazal odporcu zaplatiť sťažovateľovi

sumu 1 659,69 € s 8,5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 1 659,69 € od 18. júna 2008 do zaplatenia v lehote 15 dní po právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku návrh zamietol. Vychádzal pritom z porušenia povinnosti odporcu vyplývajúcej mu zo zmluvy o sprostredkovaní, pričom pri stanovení výšky zmluvnej pokuty vychádzal z toho, že *„predmetom zmluvy o sprostredkovaní boli dva pozemky a nesporné bolo, že odporca splnil svoju povinnosť a obstaral uzavretie zmluvy ohľadne jedného pozemku parc. č. 765/1 a porušil svoje povinnosti ohľadne druhého pozemku parc. č. 1546/45 a tak je v súlade s § 3 Občianskeho zákonníka a v súlade so spravodlivým usporiadaním vzťahov medzi účastníkmi, by bol odporca ako sprostredkovateľ povinný zaplatiť zmluvnú pokutu pre nesplnenie povinnosti vo výške 50.000,- Sk v lehote 15 dní po právoplatnosti rozsudku“* [nie 100 000 Sk, ako to vyplýva z článku IV bodu 6 zmluvy o sprostredkovaní, pozn. (citované z rozsudku okresného súdu z 11. marca 2009)].

Rozsudok okresného súdu z 11. marca 2009 krajský súd uznesením sp. zn. 8 Co 230/2009 z 24. novembra 2009 (ďalej len „uznesenie krajského súdu z 24. novembra 2009“) zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, a to s odôvodnením, že *„prvostupňový súd sa hodnotiac výsledky vykonaného dokazovania vôbec nezaoberal tým, aký vplyv na možnosť plnenia sprostredkovateľa malo uzavretie zmluvy o budúcej zmluve zo strany navrhovateľa s pôvodným vlastníkom nehnuteľnosti parc. č. 1546/45... Podľa názoru odvolacieho súdu pri riešení tejto otázky je potrebné vychádzať z toho, akú mal stále odporca reálnu možnosť aj za stavu uzavretia zmluvy o budúcej zmluve, splniť si svoj záväzok vyplývajúci zo zmluvy o sprostredkovaní...*

Pokiaľ sa týka lehoty pre sprostredkovanie kúpy nehnuteľnosti, odvolací súd sa stotožnil s názorom prvostupňového súdu, že táto medzi účastníkmi určená nebola, a to pre podmienku, ktorú nebolo možné splniť odporcom, a to ukončenie dedičského konania...

Čo sa týka otázky porušovania dobrých mravov, je potrebné zasa vychádzať z toho, či sa účastníci dohodli na tom, že záujemca o kúpu nehnuteľnosti sa zaviazal výhradne cez sprostredkovateľa kúpiť nehnuteľnosť alebo nie.

Napokon v otázke výšky zmluvnej pokuty odvolací súd zastáva to stanovisko, že jej výšku možno znížiť len v prípadoch ustanovených zákonom, prípadne, ak by jej priznanie bolo v rozpore s § 3 Občianskeho zákonníka.“.

Okresný súd rozsudkom č. k. 27 C 218/2008-146 zo 14. apríla 2010 (ďalej len „rozsudok okresného súdu zo 14. apríla 2010“) zaviazal opätovne odporcu na zaplatenie zmluvnej pokuty vo výške 1 659,69 € spolu s 8,5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 1 659,69 € od 18. júna 2008 do zaplatenia a vo zvyšku návrh zamietol, pričom predovšetkým uviedol, že *„Odporca aj po uzavretí zmluvy o budúcej zmluve mal stále reálnu možnosť splniť si svoj záväzok vyplývajúci zo zmluvy o sprostredkovaní a daný stav mu neznemožnil splniť si povinnosť a ani nedošlo k zániku jeho povinnosti nemožnosťou plnenia. Z uvedeného skutkového stavu a to zavretia kúpnych zmlúv samotným odporcom ohľadne pozemku parc. č. 1546/45, ktorý bol predmetom zmluvy o sprostredkovaní vyplynulo, že samotný odporca svojim konaním a to prevodom vlastníctva na seba a svoju manželku a následným prevodom vlastníctva na tretie osoby, znemožnil splnenie povinnosti tak, ako sa zaviazal podľa zmluvy o sprostredkovaní a to sprostredkovať prevod nehnuteľnosti parc. č. 1546/45 na navrhovateľa... V konaní bolo nesporne preukázané, že medzi účastníkmi nebola určená lehota riadnym spôsobom, kedy má dôjsť k uzavretiu kúpnej zmluvy ohľadne tohto pozemku a z vykonaného dokazovania aj v súlade s názorom krajského súdu je zrejmé, že odporca najskôr nemohol pre navrhovateľa sprostredkovať kúpu nehnuteľnosti až po ukončení dedičského konania po poručiteľovi..., ktoré bolo skončené podľa osvedčenia o dedičstve... Opačný výklad a to konštatovanie o zániku povinnosti odporcu ako sprostredkovateľa nemožnosťou plnenia práve z vyššie uvedených dôvodov a to uzavretie dvoch kúpnych zmlúv samotným odporcom V 2668/08 a V 3212/08 ohľadne predmetnej nehnuteľnosti parc. č. 1546/45, by bolo v hrubom rozpore s dobrými mravmi podľa § 3 Občianskeho zákonníka.“.*

Rozsudok okresného súdu zo 14. apríla 2010 krajský súd rozsudkom č. k. 8 Co 194/2010-220 zo 14. decembra 2010 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 8 Co 194/2010 z 29. apríla 2011 (ďalej len „rozsudok krajského súdu zo 14. decembra 2010“) zmenil tak, *„že odporca je povinný zaplatiť navrhovateľovi sumu*

3.319,39 eur s úrokom z omeškania vo výške 8,5 % ročne zo sumy 3.319,39 eur od 18. 06. 2008 do zaplatenia, do 30 dní od právoplatnosti rozsudku.

Výrok, ktorým súd návrh vo zvyšku zamietol, a to pokiaľ ide o úroky z omeškania 8,5 % ročne odo dňa 27. 03. 2008 do 17. 06. 2008, zostáva nedotknutý.“. Krajský súd sa v rozsudku zo 14. decembra 2010 stotožnil so závermi okresného súdu uvedenými v jeho rozsudku zo 14. apríla 2010, podľa ktorých záväzok odporcu ako sprostredkovateľa zo zmluvy o sprostredkovaní nezanikol, ako aj s tým, že odporca uzavretím zmluvy o budúcej zmluve konal v rozpore s dobrými mravmi, avšak dospel k inému záveru v súvislosti s výškou zmluvnej pokuty a zaviazal odporcu na zaplatenie jej plnej výšky.

Na základe dovolania odporcu Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 2 Cdo 185/2011 z 30. novembra 2011 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu z 30. novembra 2011“) rozsudok krajského súdu zo 14. decembra 2010 zrušil *„okrem výroku o nariadení opravy rozsudku súdu prvého stupňa“* a vec v rozsahu zrušenia vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. V uznesení z 30. novembra 2011 najvyšší súd ako dovolací súd predovšetkým uviedol, že *„žalovaný vo svojom odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa namietal, že v danej veci je potrebné vysporiadať sa s povahou zabezpečovanej povinnosti. Uviedol (ako aj v dovolaní), že pokiaľ ide o povahu povinnosti, ktorej splnenie možno zabezpečiť zmluvnou pokutou, musí ísť o takú povinnosť, ktorá je spôsobilá byť predmetom porušenia. Táto vlastnosť právnej povinnosti je predpokladom na to, aby sa povinnosťou mohla zabezpečiť zmluvnou pokutou, resp., aby zmluvná pokuta mala reálnu silu zabezpečenia. Uviedol, že musí ísť o povinnosť, z ktorej môže vzniknúť nárok, t. j. o takú povinnosť, ktorú možno vymáhať žalobou na súde alebo iným spôsobom. Mal za to, že v týchto prípadoch platí, že nemožno zabezpečiť splnenie povinnosti, ktorá je nevynútiteľná, pri ktorej absentuje nárok. Odvolací súd sa však s touto námietkou žalovaného vôbec nevysporiadal. Rozhodnutie teda odôvodnil v rozpore s § 157 ods. 2 O. s. p...“.* K sprostredkovateľskej zmluve najvyšší súd uviedol, že je to *„zmluva, ktorou sa jedna strana (sprostredkovateľ) zaväzuje vyvíjať činnosť, ktorá vedie k tomu, aby druhá strana (záujemca) mala príležitosť uzavrieť určitú zmluvu s treťou osobou. Záujemca sa zaväzuje poskytnúť sprostredkovateľovi odmenu, ak činnosťou sprostredkovateľa došlo k uzavretiu zmluvy. Podstatnými obsahovými náležitosťami*

sprostredkovateľskej zmluvy sú vzhľadom na vyššie uvedené a/ záväzok sprostredkovateľa obstarať záujemcovi príležitosť k uzavretiu určitej zmluvy, b/ záväzok záujemcu poskytnúť sprostredkovateľovi odmenu, ak bude výsledok dosiahnutý zásluhou sprostredkovateľa. Na základe uvedeného je zrejmé, že vec bola navyše nesprávne právne posúdená, keď bolo konštatované, že v danej veci bola uzatvorená zmluva o sprostredkovaní v zmysle § 774 Občianskeho zákonníka napriek tomu, že zmluva medzi účastníkmi konania z 11. apríla 2006 neobsahovala podstatnú náležitosť, t. j. záväzok záujemcu poskytnúť sprostredkovateľovi odmenu. Bude preto potrebné, aby súd ustálil, o akú zmluvu v danom prípade išlo.“.

Vychádzajúc z právnych názorov najvyššieho súdu, ktoré boli vyslovené v jeho uznesení z 30. novembra 2011, krajský súd rozsudkom č. k. 8 Co 42/2012-277 z 31. mája 2012 (napadnutým rozsudkom, pozn.) rozsudok okresného súdu zo 14. apríla 2010 zmenil vo výroku, ktorým zaviazal odporcu zaplatiť navrhovateľovi sumu 1 659,69 € s 8,5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 1 659,69 € od 18. júna 2008 do zaplatenia, tak, že návrh v tejto časti zamietol, a vo výroku, ktorým okresný súd návrh vo zvyšku zamietol, rozsudok okresného súdu zo 14. apríla 2010 potvrdil.

V súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti ústavný súd považoval za potrebné poukázať na svoje ústavné postavenie, z ktorého vyplýva, že vo veciach, ktoré patria do právomoci všeobecných súdov, nie je alternatívou alebo mimoriadnou opravnou inštitúciou. Ústavný súd preto vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že v týchto veciach nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01), resp. posúdenie, či nemožno skutkové a právne závery všeobecného súdu, na ktorých je založené namietané rozhodnutie, považovať za zjavne neodôvodnené alebo

arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, pričom tieto majú zároveň za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Základom argumentácie sťažovateľa je arbitrárnosť napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorý vyslovil neplatnosť zmluvy o sprostredkovaní *„(výlučne) dôvodu, že podmienka, na ktorú bolo viazané splnenie odporcovej povinnosti zabezpečovanej zmluvnou pokutou bola dohodnutá neplatne“*. Podľa názoru sťažovateľa krajský súd nesprávne *„vec vyhodnotil a zaujal právny názor v rozpore s konštantnou judikatúrou a svojvoľne vykladal na v konaní nesporne zistený skutkový stav aplikované zákonné ustanovenia (ustanovenie § 36 OZ a § 41 OZ)“*.

V odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu sa okrem iného uvádza:

«Po oboznámení sa s obsahom, medzi účastníkmi uzatvorenej zmluvy bol odvolací súd toho názoru, že vzhľadom k tomu, čo bolo jej predmetom a síce záväzok „sprostredkovateľa“ zabezpečiť pre navrhovateľa „ako záujemcu“ nielen uzavretie zmluvy k bližšie špecifikovaným nehnuteľnostiam, ale i nový geometrický plán a ďalšie podklady potrebné k uzavretiu riadnej zmluvy, prichádzalo by v danom prípade v úvahu uzavretie zmiešanej zmluvy podľa § 491 Občianskeho zákonníka s prvkami príkaznej zmluvy a sprostredkovateľskej zmluvy (k uvedenému porovnaj Ro NS ČR sp. zn. 33 Obo/374/2004)...

Za ďalšie sa pri rozhodovaní o prejednávanej veci odvolací súd zaoberal otázkou platnosti samotnej „sprostredkovateľskej zmluvy“.

Správne posúdenie uvedenej otázky bolo dôležité preto, lebo zmluvná pokuta (§ 544 a nasl. Občianskeho zákonníka), ktorú si navrhovateľ v prejednávanom prípade uplatňoval predpokladá riadne platne uzavretú hlavnú zmluvu. V prípade neplatnej zmluvy nemá dohovor o zmluvnej pokute žiadne právne účinky. Dohoda o zmluvnej pokute je teda vedľajším dohovorom, ktorá je tak dlho platná, dokiaľ je platná hlavná zmluva. Inak povedané, záväzok z dohody o zmluvnej pokute má akcesorickú povahu – že existencia a dôsledky sa viažu na existenciu hlavného záväzkového vzťahu medzi dlžníkom a veriteľom.

Ak ku vzniku hlavného záväzku z akéhokoľvek dôvodu nedôjde, nemôžu nastať ani účinky akcesorického záväzku, ktorý má zabezpečovať plnenie zmluvnej povinnosti.

V predchádzajúcom rozhodnutí odvolací súd dospel k záveru, že ohľadom lehoty, v ktorej malo dôjsť k splneniu záväzku nedošlo medzi účastníkmi k riadnej dohode, a to preto lebo lehota na sprostredkovanie – 60 dní od podpísania zmluvy bola okrem iného viazaná aj na ukončenie dedičského konania. Účastníkom pritom táto skutočnosť musela byť známa. Išlo o dodatočné prejednanie dedičstva po nebohom poručiteľovi... na pozemok parc. č. 1546/45. Vzhľadom na formuláciu čl. IV. bod 3 zmluvy odvolací súd dospel k záveru, že v tejto časti je v zmluve podmienka, ktorú nemožno splniť. Lehota dokedy malo dôjsť k uzavretiu kúpnej zmluvy ohľadom pozemku parc. KN-C č. 1546/45 preto určená nebola.

Podľa § 36 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, vznik, zmenu alebo zánik práva, či povinnosti možno viazať na splnenie podmienky. Na nemožnú podmienku, na ktorú je zánik práva alebo povinnosti viazaný, sa neprihliada. Podmienka je odkladacia, ak od jej splnenia závisí, či právne následky úkonu nastanú. Podmienka je rozväzovacia, ak od jej splnenia závisí, či následky, ktoré už nastali, pominú.

Podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný.

Podmienka je vedľajšie ustanovenie v právnom úkone, ktorým sa následky právneho úkonu (vznik, zmena alebo zánik práva či povinnosti) robia závislým od skutočnosti, o ktorej konajúci (zmluvné strany) nevedia, či sa splní. Pojmovým znakom podmienky je teda neistá skutočnosť, ktorá má buď nastať v budúcnosti (napr. narodenie dieťaťa, dosiahnutie určitého veku, smrť určitej osoby) alebo skutočnosť, ktorá nastala v minulosti, avšak účastníkom právneho úkonu nie je známe či nastala (napr. či konkrétna osoba dosiahla určitý vek). Podmienka obsahuje takú obsahovú súčasť právneho úkonu, ktorou strany obmedzujú účinky svojho právneho úkonu. Ak právne následky (účinky) právneho úkonu (zmluvy) závisia od splnenia podmienky platí, že podmienka nesmie byť v čase právneho úkonu nemožná (nesplniteľná). Možnosť podmienky znamená, že nastane skutočnosť ustanovená za podmienku. Možnosť podmienky musí byť fyzická a objektívna. Podmienky možno deliť podľa rôznych hľadísk. Za odkladacie (suspenzívne) sa považujú také, ktoré sa týkajú účinnosti právneho úkonu; vznik účinnosti (vznik, zmena alebo zánik právneho

pomeru) sa robí závislým od toho, či sa stanovená neistá skutočnosť stala alebo stane, prípadne či sa nestala alebo nestane.

V prejednávanom prípade už skôr odvolací súd dospel k záveru, že článok IV. ods. 3 „sprostredkovateľskej zmluvy“ obsahoval nemožnú podmienku, keďže ukladal sprostredkovateľovi zabezpečiť ukončenie dedičského konania, na čo bezpochyby menovaný nemal žiadne právne možnosti už v čase podpísania zmluvy. Preto mal odvolací súd za to, že lehota určená k uzavretiu riadnej kúpnej zmluvy ohľadne pozemku parc. KN-C č. 1546/45 určená nebola. Pri svojom rozhodovaní sa ale nezaoberal tým, či uvedená nemožná, podľa povahy svojej formulácie odkladacia podmienka, zakoncipovaná aj v čl. I ods. 3, nemala vplyv na samotnú platnosť zmluvy. Podľa spomínaného článku sa totiž záujemca „zaviazal uzavrieť kúpnu zmluvu prostredníctvom sprostredkovateľa, a to do 60 pracovných dní od podpísania tejto zmluvy v prípade, že do uvedeného termínu bude ukončené dedičské konania na časť parc. č. 1546/45“. Vychádzajúc z predmetného textu zmluvy bol odvolací súd toho názoru, že jej účastníci podmienili uzavretie riadnej kúpnej zmluvy tým, že do termínu 60 pracovných dní bude ukončené dedičské konania. Keďže túto skutočnosť mal zabezpečiť sprostredkovateľ, jednalo sa už podľa skôr prijatého záveru odvolacieho súdu o nemožnú a s ohľadom na jej povahu odkladaciu podmienku spôsobujúcu neplatnosť celého právneho úkonu.

Vzhľadom k tomu, že odvolací súd pri svojom ďalšom rozhodovaní dospel k záveru o neplatnosti celej „sprostredkovateľskej zmluvy“, rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým zaviazal odporcu zaplatiť navrhovateľovi sumu 1.659,69 eur spolu s príslušenstvom zmenil (§ 220 O. s. p.) tak, že návrh navrhovateľa zamietol, keďže navrhovateľ si nemohol uplatňovať zmluvnú pokutu z neplatnej zmluvy. Vo výroku, ktorým prvostupňový súd návrh navrhovateľa vo zvyšku zamietol, odvolací súd rozsudok okresného súdu potvrdil, avšak po vykonanom dokazovaní z iných skutkových a právnych dôvodov a síce preto, lebo právny úkon, na podklade ktorého si navrhovateľ uplatňoval právo na zmluvnú pokutu, považoval za neplatný. S poukazom na vyššie uvedené konštatovania sa odvolací súd už ani nemal dôvod zaoberať ďalšími skutočnosťami, ktoré mu boli vytýkané dovolacím súdom (námietkou odvolateľa – dovolateľa, „že nemožno zabezpečiť splnenie povinnosti, ktorá je vynútiteľná, pri ktorej absentuje nárok“).»

Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu (ako dovolacieho súdu) z 30. novembra 2011 vyplýva, že dovolací súd vytýkal krajskému súdu, že konal v rozpore s ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku o riadnom odôvodnení rozhodnutí všeobecných súdov (§ 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku), keďže sa nezaoberal námietkou odporcu, že pokiaľ ide o povahu povinnosti, ktorej splnenie možno zabezpečiť zmluvnou pokutou, musí ísť o takú povinnosť, ktorá je spôsobilá byť predmetom porušenia, pričom zároveň uložil krajskému súdu ustáliť typ zmluvy uzavretej medzi sťažovateľom a odporcom. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že tento sa v intenciách uznesenia najvyššieho súdu z 30. novembra 2011 logickou postupnosťou krokov zaoberal v prvom rade platnosťou „sprostredkovateľskej zmluvy“ ako hlavného záväzku, ktorého existencia je nevyhnutnou podmienkou na uplatnenie záväzku a tomuto záväzku zodpovedajúcemu nároku akcesorickej povahy (v okolnostiach prípadu uplatnenie nároku z dohody o zmluvnej pokute, pozn.).

Podľa názoru ústavného súdu sa krajský súd v napadnutom rozsudku rešpektujúc právne názory najvyššieho súdu vyjadrené v jeho uznesení z 30. novembra 2011 ústavne konformným spôsobom vysporiadal s otázkou (ne)platnosti zmluvy uzavretej medzi sťažovateľom a odporcom, pričom ním podané odôvodnenie neplatnosti tejto zmluvy existenciou odkladacej (nemožnej) podmienky možno považovať z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné.

Sťažovateľ vo svojej argumentácii poukazuje predovšetkým na skutočnosť, že právny záver krajského súdu vyjadrený v napadnutom rozsudku je svojvoľný, v rozpore s ustanovením § 36 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého vznik, zmenu alebo zánik práva či povinnosti možno viazať na splnenie podmienky. Na nemožnú podmienku, na ktorú je zánik práva alebo povinnosti viazaný, sa neprihliada.

Použitím *argumentum a contrario* možno z citovaného § 36 Občianskeho zákonníka dospieť k záveru, že na „nemožnú podmienku“, na ktorú je viazaný vznik práva alebo povinnosti (tak ako to je v okolnostiach prípadu), je potrebné prihliadať. V okolnostiach prípadu išlo o podmienku odkladaciu a navyše nemožnú (lehota 60 dní na splnenie záväzku

sprostredkovať kúpnu zmluvu bola viazaná na ukončenie dedičského konania, ktoré mal zabezpečiť sprostredkovateľ, pozn.), na splnenie ktorej bola viazaná povinnosť sprostredkovateľa „sprostredkovať“ uzavretie kúpnej zmluvy (teda vznik povinnosti „sprostredkovať“). Táto podmienka bola v posudzovanom prípade obsahom samotného právneho úkonu, a preto bola aj podľa názoru ústavného súdu spôsobilá vyvolať neplatnosť „sprostredkovateľskej zmluvy“ ako celku.

Ústavný súd nemá v okolnostiach posudzovanej veci dôvod spochybňovať správnosť právneho záveru krajského súdu, podľa ktorého nemožná (odkladacia) podmienka predstavuje nesplniteľnú právnu skutočnosť, a preto zakladá neplatnosť právneho úkonu ako celku. Tento právny záver nemožno považovať za arbitrárny či zjavne neodôvodnený. Z napadnutého rozsudku krajského súdu totiž nevyplýva jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Krajský súd pritom svoje skutkové a právne závery ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil, a preto ich možno považovať za zlučiteľné s obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Medzi právnymi závermi vyslovenými v napadnutom rozsudku krajského súdu a obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neexistuje podľa názoru ústavného súdu taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie umožňovala reálne dospieť k záveru o jeho porušení.

Vzhľadom na dosiaľ uvedené skutočnosti ústavný súd sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, bolo bez právneho dôvodu, aby sa ústavný súd zaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2012